

Skatten på 1981 års inkomster, ändrade regler för villabeskattningen m m

Av departementsrådet Per Anclow

Inledning

I det följande redovisas vissa ändringar som beslutats under år 1980 i fråga om inkomstbeskattningen. Hit hör

- skatten på 1981 års inkomster,
- folkpensionärernas skattelättnader,
- begränsad avdragsrätt för periodiska understöd,
- villabeskattningen,
- beskattningen av bostadsrättshavare,
- nya skalor för förmögens-, arvs- och gåvobeskattningen,
- den skattemässiga behandlingen av räntebidrag.

Till grund för de tre första ändringarna ligger prop 1980/81:50, SkU 16, rskr 117. De nya reglerna återfinns i SFS 1980:1059—1064. De övriga ändringarna har behandlats i prop 1980/81:42, SkU 11, rskr 94, SFS 1980:1054—1058. Det kan nämnas att folkpensionärernas skattelättnader har behandlats i båda de nu nämnda propositionerna och utskottsbetänkandena.

De nya bestämmelserna träder i regel i kraft den 1 januari 1981 och tillämpas första gången vid 1982 års taxering. En del ändringar gäller emellertid redan vid 1981 års taxering. I fråga om arvs- och gåvobeskattningen tar de nya reglerna med några undantag sikte på de fall där skattskyldighet inträtt efter 1981 års utgång.

Skatten på 1981 års inkomster

Inflationsskyddet vid den statliga inkomstbeskattningen finns kvar. Däremot har beräkningsmetoden för den skatteinheten, som ligger till grund för skatteskalen, ändrats. Basenheten har anknyttits till samma justerade index som basbeloppet enligt lagen om allmän försäkring. De nya beräkningsgrunderna innebär i huvudsak följande.

Liksom för närvarande skall jämförelsetalet, som är det tal varmed basenheten skall multipliceras, följa ändringarna i det allmänna prisläget. Vid beräkningen skall dock i fortsättningen bortses inte bara från som hittills mervärdesskatt utan även från alla indirekta skatter, tullar, avgifter och subventioner samt från

ändrade energipriser. Avgränsningen av indirekta skatter, tullar, avgifter och subventioner skall göras i enlighet med de grunder statistiska centralbyrån tillämpar vid beräkning av nettoprisindex.

Basenheten för taxeringsåret 1982 som tidigare fastställts till 6 500 kr har bestämts till 6 400 kr. Detta belopp kommer att bilda utgångspunkten för den framtida uppräknings för år 1983 och senare.

Sänkningen av basenheten innebär en skärpning av inkomstskatten för 1981 års inkomster med ca 1 miljard kr. Detta belopp har använts för att åstadkomma skattelättnader främst åt heltidsarbetande med inkomst under genomsnittet. Därutöver har vissa marginalsattelättnader getts i de något högre inkomstskikten. Det första målet har uppnåtts genom en tillfällig höjning av den särskilda skattereduktionen enligt 2 § 5 mom uppbördslagen. En sådan höjning har tidigare gjorts (SFS 1980:455) i fråga om 1980 års inkomster. Samma höjning har nu skett även för 1981 års inkomster. Höjningen avser beskattningsbara inkomster mellan 40 000 kr och 76 600 kr. Den högsta höjningen inträder i inkomstskikten mellan 45 000 kr och 60 000 kr och den uppgår där till 500 kr. För inkomster däröver sker en avtrappning med 3% av det belopp varmed inkomsten överstiger 60 000 kr.

I de närmast högre skikten ovanför dem där den tillfälligt höjda skattereduktionen inte längre medges har skattesatserna sänkts med en procentenhet. Den övre gränsen för dessa sänkningar går vid inkomster som uppgår till 15 basenheter, vilket för inkomståret 1981 motsvarar en inkomst på 96 000 kr.

De ändringar som nu har nämnts skall tillämpas även för dem som erlägger skatt enligt reglerna om sjömansskatt. Numera skall ändringar i fråga om statsskatteskalen och den särskilda skattereduktionen automatiskt beaktas vid sjömansbeskattningen. Vid fastställande av de tabeller som används för att beräkna sjömansskatten i de enskilda fallen skall riksskatteverket nämligen ta hänsyn till sådana ändringar. Några särskilda lagstiftningsåtgärder beträffande sjömansskatten behövs följaktligen inte längre i dessa fall.

Folkpensionärernas skattelättnader

Hithörande frågor har behandlats i inkomstskattepropositionen (1980/81:50) såvitt gäller beloppsgränsen i punkt 2 av anvisningarna till 50 § kommunalskattelagen, KL, och deklaraionspliktsgränsen. I villapropositionen (1980/81:42) har behandlats förmögenhets inverkan på det extra avdragets storlek.

Alltjämt gäller att en folkpensionär med enbart ålderspension och pensions-tillskott inte skall påföras skatt. Beloppet för högsta sidoinkomst har uppjusterats. Så har fått ske även för 1980 års inkomster och här har gränsen höjts från 5 200 kr till 5 400 kr. För 1981 års inkomster har beloppsgränsen satts till 6 100 kr.

Innehavet av en förmögenhet kan medföra att det extra avdraget reduceras.

Tidigare har förmögenheter under 75 000 kr inte inverkat på avdragets storlek. Om däremot förmögenheten översteg 125 000 kr medgavs i regel inget avdrag. I skiktet mellan dessa belopp avtrappades det extra avdraget. De nu nämnda beloppen har höjts till 90 000 kr resp 150 000 kr.

Vid beräkningen av förmögenhetsvärdet gäller förmånligare regler för värderingen av bl a egna hem. Som tillgång skulle tidigare bara tas upp 1/10 av skillnaden mellan taxeringsvärdet och de lån som besvärade fastigheten i den mån skillnaden inte översteg 100 000 kr. Var skillnaden större än 100 000 kr beräknades fastighetens värde till 10 000 kr jämte den del av skillnaden mellan taxeringsvärde och skuld som översteg 100 000 kr. I denna del har förmånsbehandlingen utsträckt till 250 000 kr. Detta innebär alltså att som tillgång skall tas upp 1/10 av skillnaden mellan taxeringsvärdet på ett egna hem eller ett bostadsjordbruk och i fastigheten nedlagt kapital i den mån skillnaden inte överstiger 250 000 kr. De nya förmögenhetsreglerna gäller i fråga om 1981 års pensionsinkomster.

Även reglerna om förmögenhetsgränser för kommunalt bostadstillägg (KBT) m m till folkpension har ändrats finns en s k skärpningsregel, enligt vilken inkomsten höjs med 10 % av det belopp varmed förmögenheten överstiger 75 000 kr för ogift pensionär och 120 000 kr för makar tillsammans. De nu nämnda beloppen har inte ändrats. För att neutralisera effekterna av de nya fastighetstaxeringsvärdena har en särskild regel införts för förmögenhet i form av vissa fastigheter. Innebörden av denna särregel är att vid beräkningen av förmögenhet skall värdet av fastighet som bebos av pensionären tas upp med hälften av fastighetens nya taxeringsvärde. Denna gynnsammare beräkningsregel gäller enfamiljs- och tvåfamiljsfastigheter liksom även jordbruksfastighet. De nya reglerna om KBT träder i kraft den 1 januari 1981. För tiden fram till den 1 juli 1981 skall dock de äldre bestämmelserna gälla.

Slutligen har deklarationspliktsgränsen (22 § 3 mom taxeringslagen) vid 1981 års taxering höjts till 17 800 kr för folkpensionär vars make också uppstår folkpension och till 20 400 kr för andra folkpensionärer.

Periodiska understöd

Genom lagstiftning år 1973 (prop 1973:181, SkU 1973:68, rskr 1973:387, SFS 1973:1113) begränsades avdragsrätten för s k frivilliga periodiska understöd till 5 000 kr per år och mottagare. Däremot gjordes inte någon inskränkning i rätten till avdrag för s k legala understöd. Uppdelningen i frivilliga och legala understöd görs med stöd av den uppräkningslista som lämnas i punkt 5 av anvisningarna till 46 § KL. Med legala understöd avses enligt den bestämmelsen underhåll till make eller förutvarande make sedan underhållsskyldigheten mellan dem reglerats, utbetalningar till tidigare anställda, vissa periodiska skadestånd, livräntor eller därmed jämförliga periodiska vederlag i samband med köp e d, utbetalningar på grund av föreskrift i testamente samt från juri-

diska personer. Övriga periodiska understöd hänförs till gruppen frivilliga understöd.

Avdragsrätten har nu ytterligare begränsats för de frivilliga understöden. Beloppsgränsen har nu satts till 5 000 kr per år och givare. Någon särregel för makar har inte införts utan dessa kan få göra avdrag med högst 5 000 kr vardera.

Enligt 19 och 31 §§ KL utgör periodiskt understöd som avses i punkt 5 av anvisningarna till 46 § KL skattepliktig intäkt för mottagaren om givaren är berättigad till avdrag för utgivet belopp. Den tidigare begränsningen medförde inte några svårigheter när det gällde att bestämma omfattningen av mottagarens skatteplikt.

Situationen är nu delvis en annan när en begränsning införts med utgångspunkt i givarens förhållanden. De belopp som denne har fått avdrag för bör liksom nu inkomstbeskattas hos mottagaren. Rätten till avdrag är avgörande för mottagarens skatteplikt. Om en givare har betalat understöd till två mottagare med 5 000 kr vardera, blir det alltså av betydelse om avdragsrätten avser t ex det ena understödet eller hälften av vardera. Enligt de nya reglerna skall avdragsrätten avse det understöd som givaren önskar. I allmänhet kommer inte högre sammanlagt understöd än 5 000 kr att redovisas i givarens deklaration och då krävs naturligtvis inte någon särskild åtgärd. Skulle emellertid undantagsvis högre sammanlagt understöd till flera mottagare redovisas utan att det klart framgår hur avdragsyrkandet fördelar sig på dessa, skall alltså taxeringsnämnden uppmana givaren att ange detta. Relationerna mellan givare och mottagare torde normalt vara sådana i de fall då periodiskt understöd utgår att man kan räkna med att mottagaren får besked huruvida givaren kommer att yrka avdrag för understödet.

De nya reglerna träder i kraft den 1 januari 1981 för att tillämpas första gången vid 1982 års taxering. Begränsningen gäller även för den som tidigare i bindande former utfäst sig att betala frivilliga periodiska understöd på mer än sammanlagt 5 000 kr. Det bör dock påpekas att övergångsbestämmelserna till 1973 års lagstiftning är oförändrade, vilket innebär att utbetalningar på grund av bindande förpliktelser uppkomna före den 9 november 1973 alltså i sin helhet är avdragsgilla. Den nya begränsningen kan slå igenom även i fråga om belopp som utgår på grund av förmånstagarförordnanden till pensionsförsäkringar. Frågan får praktisk betydelse för äldre pensionsförsäkringar (före 1/1 1976) och begränsningen gäller därvid belopp som utgår på grund av ett återkalleligt förmånstagarförordnande om t.ex. försäkringsfallet inte inträffat före den 9 november 1973 eller ett oåterkalleligt förordnande som inte gjorts före nämnda datum. Det nu sagda följer av 4 § i lagen (1975:1348) om ikraftträdande av de nya reglerna för pensionsförsäkringar i förening med övergångsbestämmelserna till 1973 års och nu aktuella begränsningar av avdragsrätten för periodiska understöd.

I sammanhanget kan det vara skäl att erinra om en fråga som diskuterades i samband med 1973 års ändringar. Vid detta tillfälle samordnades inkomstskatten och gåvoskatten i fråga om periodiska understöd. Om givaren inte är berättigad till avdrag skall mottagaren som sagt inte inkomstbeskattas. Enligt 39 § arvsskattelagen skall emellertid gåvobeskattning ske av sådana understöd som inte inkomstbeskattas. Detta lagrum kan emellertid inte tillämpas utan vidare enligt ordalydelsen. Man måste hålla i minnet att gåvobeskattning bara kan ske av sådana överföringar som utgör gåvor i civilrättslig bemärkelse.

I den proposition som låg till grund för 1973 års begränsningar påpekades att ett inte avdragsgillt understöd till barn givetvis inte skall gåvobeskattas om det innefattar ett fullgörande av underhållsskyldighet enligt föräldrabalken. Här kan inskjutas att föräldrars underhållsskyldighet numera alltid upphör när barnen fyllt 21 år. Ett understöd till ett studerande äldre barn är alltså formellt gåvoskattepliktigt fullt ut.

Om någon i bindande former tidigare utfäst sig att betala benefika periodiska understöd med 5 000 kr till envar av flera personer medför den nya begränsningsregeln inte att gåvobeskattning skulle kunna ske. När avtalet ingicks avsåg nämligen gåvoskattefriheten 5 000 kr per mottagare. Utfäster sig någon i bindande former att betala benefika understöd skall en omedelbar gåvobeskattning ske av den kapitaliserade delen av understöden i den mån dessa inte skall inkomstbeskattas. Utbetalas eljest benefika understöd sker en förlöpande gåvobeskattning av den inkomstskattefria delen. Det gåvoskattefria beloppet 2 000 kr avräknas i det första fallet från kapitalvärdet och i det andra fallet från de årliga beloppen.

De väntade höjningarna av taxeringsvärdena genom 1981 års allmänna fastighetstaxering har påkallat en hel del följdändringar. Tidigare har redogjorts för förmögenhetsberäkningen när det gäller folkpensionärernas extra avdrag. I det följande redovisas följdändringarna i fråga om bostads- och kapitalbeskattningen. I fråga om den sistnämnda beskattningen har de nya skatteskalorna m m utformats även under hänsynstagande till prisutvecklingen sedan skalorna fastställdes i början av 1970-talet.

Villabeskattningen

Den schablonmässiga intäktsberäkningen för en- och tvåfamiljsfastigheter skall fr o m 1982 års taxering ske enligt följande skala.

Intäkts-%	Taxeringsvärde, kr
2	—450 000
4	450 000—600 000
6	600 000—750 000
8	750 000—

Vidare har det extra avdraget höjts till 1 500 kr och repartitionstalet vid den kommunala garantibeskattningen sänkts till 1,5 %. Den sistnämnda sänkningen avser alla fastigheter.

Bostadsrättshavare, m m

Beskattningen av bostadsrättsföreningar har inte ändrats. Dessa skall alltså som intäkt redovisa 3 % av föreningsfastighetens taxeringsvärde. Den nyss nämnda sänkningen av garantibeskattningen gäller dock även här.

Däremot har den individualiserade beskattningen av en bostadsrättsförenings medlemmar anpassats till väntade taxeringsvärdehöjningar. Fr o m 1982 års taxering skall dessa som inkomst av kapital ta upp 3 % av den del av föreningsandelen som överstiger 50 000 kr.

Under riksdagsbehandlingen kompletterades regeringens förslaget med en särskild regel för att komma till rätta med vissa befarade skatteundandraganden. Det hade nämligen uppmärksammats att försök gjorts att kringgå den individualiserade medlemsbeskattningen genom vissa bokföringsmanipulationer. I korthet gick förfarandet ut på att det insatta kapitalet i föreningen döptes om till amorterings- och räntefria lån från medlemmarna. Här gjorde skatteutskottet ett tillägg till punkt 2 av anvisningarna till 38 § KL och som innebär att man vid beräkningen av föreningsförmögenheten skall bortse från sådan skuld som på grund av lånevillkoren får anses jämställd med grundavgift. Denna regel gäller inte bara i fråga om lån från medlemmarna utan den fångar även in andra "långivare".

En annan ändring avser föreningarnas uppgiftsplikt i fråga om föreningsandelarnas värde. Här har en ändring gjorts som får tillämpas redan vid 1981 års taxering. Värdet av andelen får beräknas med utgångspunkt i bokslutet för det senaste räkenskapsår som avslutats före den 1 juli året före taxeringsåret. Taxeringsvärdet skall dock alltså vara det som gällde året före taxeringsåret.

En ytterligare nyhet är att värderingsreglerna för bostadsrätter gjorts enhetliga. Den värdering som föreskrivs i punkt 2 av anvisningarna till 38 § KL får fr o m 1981 års taxering även tillämpas vid förmögenhets-, arvs- och gåvobeskattningen. I fråga om förmögenhetsskatten får ändringen sägas utgöra ett lagfästade av praxis. Vid arvs- och gåvobeskattningen innebär den nya regeln en skattelindring eftersom det allmänna saluvärdet tidigare användes i dessa fall. Den gynnsammare behandlingen avser arv och gåvor där skattskyldighet inträtt fr o m den 1 januari 1981.

Värderingen av bostadsrätter skall alltså ske efter samma modell vid inkomst- och kapitalbeskattning. Ett avsteg härifrån får emellertid göras i fråga om sådana bostadsrättsföreningar som innehar marken med tomträtt. Här gäller samma regler som för egna hem, nämligen att inkomstskatten beräknas med utgångspunkt i fastighetens fulla taxeringsvärde medan man vid kapital-

beskattningen bara skall redovisa byggnadsvärdet. I dessa mindre vanliga fall måste alltså uppgiften från föreningen innehålla två olika värden.

Förmögenhets-, arvs- och gåvobeskattningen

De väntade höjda taxeringsvärdena i förening med prisutvecklingen sedan skalorna fastställdes har motiverat vissa ändringar.

Vid förmögenhetsbeskattningen har skattepliktsgränsen höjts från 200 000 kr till 400 000 kr och övriga skiktgränser har räknats upp. Fr o m 1982 års taxering tas förmögenhetsskatt ut av fysiska personer, dödsbon, utländska bolag och vissa familjestiftelser enligt följande skala.

1 %	400 000—	600 000 kr
1,5 %	600 000—	800 000 kr
2 %	800 000—	1 800 000 kr
2,5 %	1 800 000—	

För de juridiska personer som är skyldiga att erlægga den proportionella förmögenhetsskatten på 1 1/2 promille har skattepliktsgränsen höjts till 25 000 kr.

Även för arvs- och gåvoskatten gäller nya skalor och grundavdrag för de fall skattskyldighet inträtt efter utgången av år 1981. I arvsskatteklass I har skiktgränserna fördubblats för arvslotter upp till 300 000 kr och i klass II för lotter upp till 60 000 kr. För större lotter är lättnaderna mindre omfattande. Grundavdraget för make har höjts från 30 000 kr till 50 000 kr samt för barn och andra mottagare i klass I från 15 000 kr till 25 000 kr. För mottagare i klasserna II och III har grundavdragen höjts från 3 000 kr till 5 000 kr. Även det s k underårighetsavdraget har höjts till 5 000 kr. Detta avdrag medges barn som inte fyllt 18 år när någon av föräldrarna dör. Avdraget medges för varje år som återstår till dess nämnda ålder uppnåtts.

Beskattningen av vissa räntebidrag

Vid statligt finansierad ny- och ombyggnad av bostäder lämnas räntebidrag för att minska bostadskostnaderna. Räntebidrag beviljas med ett belopp motsvarande skillnaden mellan den faktiska räntekostnaden för bottenlån och statligt bostadslån och en räntekostnad på dessa lån beräknad med hjälp av en av staten angiven garanterad räntesats.

I skattehänseende var sådant bidrag inte skattepliktig intäkt av fastighet (punkt 7 av anvisningarna till 24 § KL). Å andra sidan fick avdrag inte ske för ränta till den del den täcktes av bidraget (punkt 5 av anvisningarna till 25 § KL). Ränteutgifterna skulle alltså kvittas mot räntebidraget innan avdrag gjordes för det överskjutande räntebeloppet.

Det har emellertid visat sig att reglerna i praktiken utnyttjas så att inte av-

sedda skatteförmåner kunnat uppnås. Ett inte ovanligt fall är att makar delar betalningsansvaret för lånen i fastigheten medan endast en av dem är lagfaren ägare till fastigheten. Den make som inte äger fastigheten betalar sedan räntekostnaderna och får då avdrag för dessa i förvärvskällan kapital. I denna förvärvskälla finns ingen särskild regel som begränsar avdragsrätten för räntor som täcks av räntebidraget. Följden härav kan bli att hela räntekostnaden får dras av vid inkomstberäkningen trots att räntebidrag utgått för lånet. Räntebidraget, som betalas ut till den som har lagfart på fastigheten, kan härigenom helt eller delvis förvandlas till en skattefri inkomst för mottagaren. Detta förfarande har nu stoppats genom att den begränsning av avdragsrätten som redan gäller i förvärvskällan annan fastighet utvidgats till att gälla generellt för samtliga förvärvskällor. En bestämmelse har tagits in i 20 § KL motsvarande den i punkt 5 av anvisningarna till 25 § KL. Ingen del av räntebidraget blir för framtiden så att säga skattefritt och vidare träffar begränsningen normalt den make som har den högsta inkomsten. De nya bestämmelserna träder i kraft den 1 januari 1981 och tillämpas första gången vid 1982 års taxering. Åtgärderna beräknas medföra ett minskat skattebortfall på ca 15 milj.kr.

Familjeföretagens skattelättnader

I det föregående har redogjorts för vissa ändringar som gjorts bl a med tanke på de väntade taxeringsvärdehöjningarna. På ett speciellt område har emellertid inga ändringar vidtagits men sådana har i stället utlovats. Detta gäller de särskilda reglerna för kapitalbeskattningen av familjeföretag och deras ägare. I korthet innebär reglerna att värdet av företaget vid förmögenhets-, arvs- och gåvobeskattningen får bestämmas till 30 % av substansvärdet. Det finns emellertid en spärregel med anknytning till taxeringsvärdet. Spärregeln innebär att man som tillgång måste redovisa minst det värde som motsvaras av taxeringsvärdet minskat med därå belöpande skulder. Spärregeln har störst betydelse för jordbruksfastigheterna. En särskild kommitté — 1980 års företagskattekommitté (B 1979:13) — har tillkallats för att undersöka bl a hur familjeföretagens kapitalskatteproblem bör lösas för framtiden. I avvaktan på att denna kommitté slutför sitt arbete uttalar i prop. 1980/81:42 att mer provisoriska åtgärder måste vidtas. Vad som i första hand måste åtgärdas är spärregelns verkningar med tanke på de kraftigt höjda taxeringsvärden som kan väntas. Också vissa effekter i tekniskt hänseende av de nya reglerna om indelning av ägoslag vid fastighetstaxeringen kan därvid behöva beaktas. Förslag om provisoriska lösningar kommer inom kort att föreläggas riksdagen. Meningen är att nya regler skall tillämpas fr o m 1982 års förmögenhetstaxering samt vid beskattningen av sådana arv och gåvor där skattskyldighet inträder efter 1981 års utgång.

Succé på två år.

Tidningen MikroDatorn är bara två år gammal men har redan etablerat sig som den ledande mikrodator-tidningen för tekniker och chefer på mindre och medelstora företag. Förklaringen är enkel:

- * MikroDatorn var den första tidningen i Sverige med syfte att spegla den fantastiska mikrodator-utvecklingen.*
- * MikroDatorn är den enda tidning som till 100% bevakar området. Några konkurrenter finns ännu inte.*
- * MikroDatorn har en trevlig utformning med en god satsning på exempelvis 4-färgsreportage.*
- * MikroDatorn har en mycket bred bevakning — från administrativa rutiner till extremt tekniska tillämpningar inom industrin.*

Prenumerera 1 år 85:- Tel 08-62 96 96